

Νέο Μουσείο Ακρόπολης

Η μορφοποίηση μιας ιδέας

κείμενο: Χαρά Τζαναβάρα

Και μόνον η αίθουσα του Παρθενώνα αρκεί για να κατατάξει το νέο Μουσείο της Ακρόπολης ανάμεσα στα ξεχωριστά κτίρια του πλανήτη μας, αν και τα πολύτιμα εκθέματα, με κορυφαία τη ζωφόρο με την πομπή των Παναθηναίων, που μετακόμισαν μετά από σχεδόν 2.500 χρόνια από τον φυσικό τους χώρο, πάνω στο βράχο της Ακρόπολης, μπορούσαν ίσως να επισκιάσουν την αρχιτεκτονική δημιουργία, που από μόνη της συστατά ένα τεχνικό και καλλιτεχνικό επίτευγμα.

ΑΥΤΟ ΤΟ “πάντρεμα” της αρχαιότητας με την τεχνολογική εξέλιξη ήταν από την αρχή το μεγάλο ζητούμενο, που, σύμφωνα με την επιτροπή του διεθνούς διαγωνισμού, κατάφερε με τη μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα το αρχιτεκτονικό δίδυμο των Tschumi και Φωτιάδη, που ξεχώρισαν ανάμεσα σε 14 ομάδες, που είχαν υποβάλει τις προτάσεις τους στον τελευταίο διεθνή αρχιτεκτονικό διαγωνισμό.

Ένα πρώτο σημαντικό στοιχείο του νέου Μουσείου είναι η θέση του κτιρίου, που βρίσκεται μόλις 300 μέτρα από τον Ιερό Βράχο, κυριολεκτικώς στη σκιά της Ακρόπολης.

Το δεύτερο στοιχείο είναι τα πολύτιμα εκθέματα, που απαιτούσαν ένα διακριτικό αρχιτεκτονικό κέλυφος. Αυτό το

δεδομένο επισημάνθηκε από τους δύο αρχιτέκτονες, οι οποίοι ακριβώς γι’ αυτό επέλεξαν να σχεδιάσουν με βάση μια σχεδόν κλασική μοντερνιστική λογική.

Πολύτιμα εργαλεία τους ήταν τα δομικά υλικά, κυρίως το ανεπίχρηστο σκυρόδεμα και το γυαλί, που μεταπλάστηκαν σε μια σύνθεση, η οποία δεν επιβάλλεται και δεν προκαλεί, παρά τον αδιαμφισβήτητο όγκο της.

“Μ’ όλους τους ασυνήθιστους περιορισμούς, που επιβάλλει η θέση του μουσείου, το έργο προκύπτει αβίαστα και χωρίς επιτηδευμένο σχεδιασμό: η βάση - pilotis πάνω από αρχαία κατάλοιπα, το μεσαίο τμήμα με τις κύριες αίθουσες έκθεσης και η κορύφωση του κτιρίου με τη γυάλινη επίστεψη με τα γλυπτά του Παρθενώνα.

Στόχος αυτής της ενορχηστρωμένης απλότητας είναι να επικεντρωθούν τα συναισθήματα και ο νους του θεατή στα εκπληκτικά έργα τέχνης", σημειώνει ο Bernard Tschumi, δίνοντας με αυτές τις λίγες γραμμές την πεμπτούσια της κατασκευής.

Η τελική επιφάνεια του κτιρίου καλύπτει 20.000 τετραγωνικά, αρκετά λιγότερα σε σχέση με τους αρχικούς σχεδιασμούς και αναπτύσσεται σε τρία επίπεδα, καθένα από τα οποία έχει το δικό του χαρακτήρα. Η τριμερής αυτή διάταξη των ενοτήτων, εκτός του ότι υπηρετεί υποδειγματικά τη λειτουργικότητα των χώρων, εξασφαλίζει την καλύτερη ένταξη του κτιρίου στο περιβάλλον, αξιοποιώντας στο έπακρο και τις κλίσεις του φυσικού εδάφους.

Η κεντρική είσοδος γίνεται από τον πεζόδρομο της Διονυσίου Αρεοπαγίτου, με μιά σκάλα πλάτους 24 μέτρων που οδηγεί σχεδόν κατευθείαν στα πολύτιμα εκθέματα.

4

5

Καλύπτεται από ένα γεωμετρικό στέγαστρο, που είναι προσβάσιμο από το εσωτερικό του κτιρίου. Μπορεί να λειτουργήσει ως café και γωνιά υπαίθριων εκθέσεων, αφού έχουν προβλεφθεί κινητά χωρίσματα. Ο επισκέπτης εντυπωσιάζεται από ένα διαφανή διάδρομο, που λειτουργεί ως οδηγός αλλά και ως μέσο για την ανάδειξη των θησαυρών του νέου Μουσείου. Εξίσου ενδιαφέρουσα όμως είναι η δευτερεύουσα είσοδος, προς την πλευρά της οδού Ροβέρτου Γκάλι, όπου βρίσκεται ο υπόγειος χώρος των ανασκαφών. Η εικόνα είναι επιβλητική και έτσι επιλέξαμε να ξεκινήσουμε από τα "υπόγεια" τη νοερή μας ξενάγηση στο νέο Μουσείο.

Στην πραγματικότητα τα υπόγεια είναι τέσσερα. Η κατεδάφιση των κτιρίων, που απαλλοτριώθηκαν, έφερε στο φως σημαντικά αρχαιολογικά ευρήματα, με αποτέλεσμα να χρειαστεί να προσαρμοστούν οι αρχικοί σχεδιασμοί με βάση τα νέα δεδομένα.

Ιδιαίτερα χρονοβόρα ήταν η διαδικασία θεμελίωσης, αφού χρειάστηκε να τοποθετηθούν εφόδρανα, πάνω στα οποία στηρίχθηκαν 94 κυλινδρικές κολώνες, που δημιουργούν την αίσθηση ότι το μουσείο αιωρείται. Η λύση αυτή λειτουργεί ως προστατευτικό κέλυφος για τα αρχαιολογικά ευρήματα, παράλληλα όμως εξασφαλίζει την αντοχή του κτιρίου σε ενδεχόμενο σεισμό έντασης 10 βαθμών της κλίμακας Ρίχτερ. Είναι από τις υψηλότερες προδιαγραφές που έχουν ακολουθηθεί για τεχνικό έργο στη χώρα μας και οι δοκιμές χρειάστηκε να γίνουν σε εξειδικευμένο εργαστήριο στο Σαν Ντιέγκο της Καλιφόρνιας.

Οι μελετητές επέλεξαν το γυαλί για το δάπεδο του ισόγειου, ώστε να αναδειχθούν με τον πιο αποδοτικό τρόπο τα πολύτιμα ευρήματα των ανασκαφών.

Πρόκειται για δείγματα τριών διαφορετικών περιόδων της αρχαίας Αθήνας και αυτό το γεγονός υπογραμμίζεται με διαφοροποιήσεις του τεχνητού φωτισμού.

Η δεύτερη κυρίαρχη ιδέα, που χαρακτηρίζει την αρχιτεκτονική του μουσείου, είναι ο ορθογώνιος πυρήνας από μπετόν, που διαπερνά το κτίριο από τη βάση του ως την κορυφή και λειτουργεί ως σπικός για την υποδοχή της ζωφόρου του Παρθενώνα.

Οι μελετητές επέμειναν να έχει τις ίδιες διαστάσεις, αλλά και τον ίδιο προσανατολισμό με τον σπικό του αρχαίου ναού, παρόλο που η επιλογή αυτή δημιουργεί μια απόκλιση του όγκου σε σχέση με τον προσανατολισμό του υπόλοιπου κτιρίου. Η κατασκευή του εσωτερικού πυρήνα λειτουργεί και ως υποδοχέας για το φυσικό φως, που φθάνει ως τα έγκατα του κτιρίου.

8

9

Το μεσαίο επίπεδο είναι ο κυρίως χώρος υποδοχής των επισκεπτών, που καταλαμβάνει περίπου 4.000 τετραγωνικά. Για όσους θα επιλέξουν τη βόρεια είσοδο, από την πλευρά του Παρθενώνα, θα υπάρχουν όλες οι εξυπηρετήσεις ενός σύγχρονου μουσείου.

Έχουν προβλεφθεί χώροι για τα πωλητήρια, αναψυκτήριο με θέα προς την αρχαιολογική ανασκαφή, καθώς και ένα αμφιθέατρο, που μπορεί να φιλοξενήσει έως και 200 άτομα.

Δίπλα έχει κατασκευαστεί η γωνιά περιοδικών εκθέσεων, καθώς και ένας χώρος με ιδιαίτερη χρήση. Πρόκειται για την αίθουσα εικονικής πραγματικότητας, όπου θα προβάλλονται film για την Ακρόπολη, τον Παρθενώνα, τα Προπύλαια, το ναό της Νίκης, καθώς και για όλες τις αναστηλωτικές εργασίες, που έχουν πραγματοποιηθεί.

Θα δίνεται επίσης μια γεύση από το αρχείο μελετών της Υπηρεσίας Συντήρησης Μνημείων Ακρόπολης, ενώ θα υπάρχουν στοιχεία από τη φωτοθήκη και τη σχεδιοθήκη της αρχαιολογικής υπηρεσίας.

Στο Virtual Theater η εικόνα θα είναι τρισδιάστατη και θα δίνονται ακριβή στοιχεία για όλα τα σημαντικά μνημεία της αρχαιότητας.

Το αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον σε αυτή τη ζώνη εστιάζεται στα πλευρικά πετάσματα, ενώ ένα περιμετρικό κάθισμα επιτρέπει στους επισκέπτες να απολαμβάνουν τα εκθέματα και από απόσταση. Κυριαρχούν επίσης οι μεταλλικές κυλιόμενες σκάλες και τα ασανσέρ.

Το πιο ενδιαφέρον τμήμα του μουσείου είναι αναμφισβήτητα η επιβλητική αίθουσα του Παρθενώνα, που καταλαμβάνει έκταση 3.200 τετραγωνικών. Οι διαστάσεις του χώρου, 21 x 80 μέτρα, αλλά και το ύψος του ακολουθούν τη γεωμετρία του Παρθενώνα. Το ύψος δε είναι τέτοιο, που ξεπερνά το γειτονικό διατηρητέο κτίριο Βάιλερ, ώστε να εξασφαλίζεται η οπτική επαφή με την Ακρόπολη.

Χάρη στους γυάλινους περιμετρικούς τοίχους το φυσικό φως φθάνει παντού και δίνει την αίσθηση ότι τα πολύτιμα εκθέματα εξακολουθούν να βρίσκονται στο φυσικό τους χώρο.

Η επιλογή της θέσης για τα γλυπτά της ζωφόρου έγινε με τέτοιο τρόπο, ώστε οι επισκέπτες να έχουν την αίσθηση ότι παρακολουθούν τα εκθέματα σαν να βρίσκονται στην αρχική τους θέση, στον Παρθενώνα.

Ένα επίπεδο πιο κάτω διαμορφώνεται άλλη μία ξεχωριστή αίθουσα, που φιλοξενεί τις Καρυάτιδες του Ερεχθείου, που συμπληρώνουν με τον καλύτερο τρόπο τον νοερό περίπατο στις διαδοχικές περιόδους της ελληνικής αρχαιότητας.

Στην ταράτσα έχει προβλεφθεί χώρος περίπου 400 τετραγωνικών, όπου θα λειτουργήσει café με μοναδική θέα προς τον Ιερό Βράχο.

Αλλά και ο περιβάλλον χώρος προβλέπεται να αποτελέσει όαση πρασίνου για το ιστορικό κέντρο. Η έκταση που έχει απαλλοτριωθεί φθάνει τα 7.000 τετραγωνικά και έχει ήδη ξεκινήσει η διαμόρφωσή του.

Αν σήμερα το νέο Μουσείο της Ακρόπολης αποτελεί καμάρι για όλους τους Έλληνες, δεν πρέπει να ξεχνάμε τις περιπέτειες του όλου εγχειρήματος, που ξεκίνησε το 1974, μαζί με τη μεγάλη επιχείρηση συντήρησης των μνημείων της Ακρόπολης και τη συνειδητοποίηση της ανεπάρκειας του παλαιού μουσείου, ενός κτίσματος μόλις 1450 τετραγωνικών, που είχε κατασκευασθεί το 1865 πάνω στο Ιερό Βράχο.

Στα χρόνια που μεσολάβησαν δεν έλειψαν τα προβλήματα, που συχνά κινδύνευσαν να οδηγήσουν στη ματαιώσή της προσπάθειας. Με καθοριστικό κριτήριο την επαφή του μουσείου με τον αρχαιολογικό χώρο, είχε επιλεγεί από τον τότε πρωθυπουργό Κωνσταντίνο Καραμανλή το οικόπεδο Μακρυγιάννη. Οι δύο πανελλήνιοι αρχιτεκτονικοί διαγωνισμοί (1976 και 1979) δεν κατέληξαν σε πρώτο βραβείο, ενώ είχαν ακουστεί οι πρώτες φωνές για ανεπάρκεια του προσφερόμενου χώρου.

Η υπόθεση πήρε νέα δυναμική στη δεκαετία του '80, με τη σφραγίδα της τότε υπουργού Πολιτισμού Μελίνας

Μερκούρη, που συνέδεσε το νέο Μουσείο με την επιστροφή των γλυπτών της ζωφόρου του Παρθενώνα από το Βρετανικό Μουσείο. Ο νέος αρχιτεκτονικός διαγωνισμός του 1990 προέβλεπε τρεις εναλλακτικές θέσεις:

Του Μακρυγιάννη, της Κοίλης και το χώρο στο σημερινό εστιατόριο "Διόνυσος". Νικητές αναδείχθηκαν οι Ιταλοί Νικολέτι και Πασαρέλι, αλλά η μελέτη δεν προχώρησε λόγω δικαστικών προσφυγών του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων. Το ίδρυμα Μελίνα Μερκούρη παρενέβη για να ξεπεραστούν τα εμπόδια, ενώ ο όγκος του κτιρίου μειώθηκε σημαντικά σε σχέση με τις αρχικές προβλέψεις των 45.000 τετραγωνικών.

Χρειάστηκε να φθάσουμε στο 1995, με τη δημιουργία του Οργανισμού Νέου Μουσείου Ακρόπολης, για να ξεκινήσει η μελέτη του μουσείου σε σωστές βάσεις.

Το εμβαδόν του κτιριακού συγκροτήματος είναι πλέον 24.000 τετραγωνικά, που και αυτά στη συνέχεια μειώθηκαν αφού ένα μέρος του οικοπέδου είχε ήδη παραχωρηθεί για τις ανάγκες του σταθμού "Ακρόπολη" της γραμμής του μετρό. Στόχος ήταν να είναι έτοιμο το μουσείο την άνοιξη του 2004, όμως δεν έλειψαν και πάλι τα εμπόδια.

Οι απαλλοτριώσεις προκάλεσαν δικαστικές εμπλοκές, ενώ καθυστέρηση έξι χρόνων έφεραν και οι αρχαιολογικές ανασκαφές σε σημεία που ήταν καλυμ-

μένα κάτω από τις πολυκατοικίες της οδού Ροβέρτου Γκάλι.

Μέχρι να φθάσουμε στην εφαρμογή της μελέτης των αρχιτεκτόνων Tschumi - Φωτιάδη, είχε μεσολαβήσει μια δύσκολη διατία (2002 - 2004) με 35 δικαστικές προσφυγές σε βάρος της Α' Εφορείας Αρχαιοτήτων Ακρόπολης, αλλά και της διοίκησης του Οργανισμού.

Όλα αυτά αποτελούν παρελθόν και την ερχόμενη άνοιξη οι επισκέπτες της Ακρόπολης θα έχουν την ευκαιρία να δουν για πρώτη φορά στο σύνολό τους τα αρχαιολογικά ευρήματα από όλες τις ιστορικές περιόδους του Ιερού Βράχου, μέσα σε ένα δυναμικό αρχιτεκτονικό κέλυφος. ■

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

Αρχιτεκτονική μελέτη:

BERNARD TSCHUMI - ΜΙΧΑΛΗΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ

Στατική μελέτη: **ΑΔΚ ΑΡΩΝΗΣ, ΔΡΕΤΤΑΣ, ΚΑΡΛΑΥΤΗΣ**

Η/Μ μελέτη: **ΑΔΚ - ΜΜΒ ΟΜΙΛΟΣ ΜΕΛΕΤΩΝ ΑΕ**

Επίβλεψη:

Ν. ΔΑΜΑΛΙΤΗΣ, πολ. μηχαν., Προϊστάμενος

Α. ΚΟΥΕΡΙΝΗ, Γ. ΤΣΑΓΚΑΡΑΚΗΣ, Μ. ΧΡΥΣΟΥΛΑΚΗΣ, αρχ. μηχαν.

Λ. ΚΡΙΤΣΙΚΗΣ, Δ. ΣΤΑΜΟΣ, Ε. ΚΟΤΤΗΣ, Χ. ΚΟΛΩΝΑΣ, πολ. μηχαν.

Δ. ΗΛΙΑΔΑΚΗΣ, Δ. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ, ηλεκ. μηχαν.

Σύμβουλοι μηχανικοί: **Θ. ΒΟΥΔΙΚΛΑΡΗΣ, Κ. ΚΑΡΑΓΙΩΡΓΟΣ**

Ανάδοχος υποέργου: **ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ**

Μελετητές ανάδοχοι:

Αρχιτεκτονικά:

ΜΕΤΡΟΝ ΟΕ Η. ΣΚΡΟΥΜΠΕΛΟΣ, Ι. ΒΙΚΕΛΛΑΣ, Κ. ΣΚΡΟΥΜΠΕΛΟΣ

ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ

ΜΕΑΣ ΕΠΕ Σ. ΒΩΚΟΣ, Π. ΠΕΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, Ε. ΔΙΓΩΝΗΣ

ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ

Στατικά: **ΛΙΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΕΠΕ**

Η/Μ: **Ι. ΠΑΠΑΓΡΗΓΟΡΑΚΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΕΠΕ -**

ΤΕΑΜ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ

Φωτογράφιση:

Ν. Δανιηλίδης (2, 3, 11, 12, 13, 14), Π. Βουμβάκης (1, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10)

Οι φωτογραφίες 2, 3, 11, 12, 13, 14 παραχωρήθηκαν ευγενώς από τον Οργανισμό Νέου Μουσείου Ακρόπολης.

14

Εταιρίες που συμμετείχαν στο έργο και διαφημίζονται στο τεύχος αυτό:

ΑΡΜΟΣ ΠΡΟΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ ΑΕ: Προμήθεια και τοποθέτηση τοιχίων

από εμφανές σκυρόδεμα όλων των εσωτερικών χώρων

ALUMIL ΑΕ: Συστήματα αλουμινίου

BASF C. HELLAS ΑΕ: Πρόσμηκτα σκυροδέματος, υλικά αγωγής και

αποκολλητικά καλουπιών, υλικά επισκευής, υλικά πακτώσεων

εφεδράνων και υλικά κατασκευής βιομηχανικών δαπέδων

ΓΡΑΒΑΝΗ ΑΦΟΙ ΑΕ:

Φωτιστικά εστιατορίου, χωνευτά οροφής - ψευδοροφής

CARTECO SA: Μεταλλικά πλέγματα και ταπεσαρίες

CARRIER HELLAS ΑΕ:

Κεντρικές κλιματιστικές μονάδες, Fan-Coils, ψύκτες

ΔΗΜΟΥΛΑΣ ΑΕ: Ειδικά καλώδια

DIATHLISIS: Φωτισμός ανάδειξης των εκθεμάτων με spot ράγας

ΕΒΕΛ Ι. ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΣ ΑΒΕΕ:

Μεταλλικές πόρτες πυρασφάλειας και ανοξείδωτα εξαρτήματα

ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΑΕ: Ασφάλιση μεταφοράς αρχαιοτήτων

ΕΡΓΟΧΡΩΜ Δ. ΣΑΜΠΑΝΗΣ ΑΤΕΕ: Αδιαβροχοποίηση των εξωτερικών

επιφανειών, λαζούρα υδριούλου στις εσωτερικές επιφάνειες

ECKELT GLAS GmbH: (Μέλος του ομίλου Saint Gobain)

κατασκευή και τοποθέτηση υαλοπινάκων

ΕΧΡΟ ΕΠΕ: Διακοπτικό υλικό Gira και φωτιστικά Ergo

HILTI HELLAS ΑΕ: Στερέωση υαλοπετασμάτων και μεταλλικών

κατασκευών με αγκύρια, στήριξη μονώσεων με χρήση

καρφιών, παθητική πυροπροστασία

ΙΕΡΩΝΥΜΑΚΗΣ ΙΝΟΧ ΑΕ: Ανοξείδωτες κατασκευές

ΛΕΥΚΑ ΜΑΡΜΑΡΑ ΘΑΣΟΥ ΑΕ: Προμήθεια μαρμάρων

ΛΙΟΝΤΟΣ & ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΕΠΕ: Στατική μελέτη εφαρμογής.

Δ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ - Χ. ΦΩΤΙΑΔΗΣ ΑΕ: Είδη υγιεινής Ideal Standard

ΠΡΟΕΤ ΑΕ: (Μέλος του ομίλου J&P ΑΒΑΞ) προκατασκευασμένα

στοιχεία όψεως από οπλισμένο σκυρόδεμα

POLYCOAT ΕΠΕ: Βιομηχανικά δάπεδα

REHAU ΑΕ: Ενδοδαπέδια θέρμανση

ROBERT BOSCH ΑΕ: Ψηφιακό σύστημα ανακοινώσεων,

εκκένωσης χώρων και μουσικής υποβάθρου

SAINT GOBAIN: Προμήθεια υαλοπινάκων

SIEMENS SA: Συστήματα ασφάλειας, αυτοματισμοί,

Πυρανίχνευση - Πυρόσβεση

SIKA HELLAS ΑΒΕΕ: Πρόσμηκτα σκυροδέματος

STO: Σύστημα ηχοαπορρόφησης Sto Silent Panel

VANE Κ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΑΒΕΕ: Συστήματα σκίασης

WILO ΕΛΛΑΣ ΑΒΕΕ: Κυκλοφορητές, πυροσβεστικό συγκρότημα,

πιστικό συγκρότημα, αντλίες λυμάτων